

història

L'històric trasllat d'uns documents històrics

Entre la rica documentació que es conserva a l'Arxiu històric, instal·lat en l'antic convent de Sant Josep, es troben els protocols notarials amb més d'un segle d'antiguitat.

ENRIC MIRAMBELL I BELLOC > TEXT

ARXIU HISTÒRIC DE GIRONA > FOTOS

Aquesta documentació notarial, des de la Llei del notariat de 1862, era custodiada pel notari arxiver de cada districte, àmbits que coincidien amb els partits judicials. Els documents corresponents al districte notarial de Girona, en els primers anys del segle XX, es conservaven sota la responsabilitat del notari Bonaventura Roqueta, el qual tenia el seu despatx a la casa número 3 del carrer de Ciutadans, i que tenia l'arxiu en un altre pis del mateix edifici. En morir l'esmentat notari, l'any 1921, la custòdia de l'arxiu de protocols correspongué al notari Forn, que tenia el despatx a la casa de la pujada de Sant Martí on ara es troba la presidència de la Diputació. I l'arxiu passà a ocupar unes dependències d'aquell edifici. Aquella casa, anteriorment, havia estat propietat del notable ciutadà gironí Manel Viñas Graugés, el qual tenia allí el seu habitatacle. Manel Viñas era un eminent jurisconsult, rector de la universitat lliure de Girona, i primer director de l'antiga *Revista de Girona*. Els gironins d'abans de 1939 designaven aquell edifici amb el nom de can Viñas. Posteriorment se l'anomenà can

Forn, nom del notari que l'habitava uns pocs anys i que no destaca en res en la història local.

L'any 1937 els protocols foren traslladats a la casa Falló, annexa al palau episcopal. Allí es concentrà documentació històrica de diverses procedències, entre la qual hi havia els esmentats protocols del districte de Girona, i també els del districte de la Bisbal. L'any 1939, en acabar la Guerra Civil, el Bisbat recuperà la propietat del palau i també la de l'annexa casa Falló. Gran part de la documentació que s'havia conservat allí va ser retornada als seus propietaris. També els protocols de la Bisbal retornaren a la capital del Baix Empordà i quedaren dipositats en el castell d'aquella població. Però els protocols del districte de Girona, de moment, quedaren a can Falló. El bisbe Cartaña demanava amb insistència la retirada d'aquell fons documental, per

Una llei dels anys trenta disposava que els respectius ajuntaments havien de proporcionar local per dipositar els protocols de més de cent anys d'antiguitat

>> Dipòsit núm. 11, sala Mirambell, que conté les notaries de Girona.

>> *La mateixa sala, en el tram-passadís de compactes amb les noves capses.*

poder disposar d'aquella part del palau. Proposava que, si no hi havia possibilitat de treure'ls d'allí, que els cedissin a l'Arxiu Diocesà. Aquesta cessió era inviable legalment. I per treure d'allí els documents calia un espaiós local, del qual en aquells moments no es disposava. I així passaren uns anys fins que es creà el que aleshores s'anomenava oficialment *Archivo Histórico Provincial*. Era l'any 1952. Però el nou organisme tampoc no tenia locals disponibles. Una llei dels anys trenta disposava que els respectius ajuntaments havien de proporcionar local per dipositar els protocols de més de cent anys d'antiguitat, i que la Diputació s'havia de fer càrrec del trasllat. Però l'Ajuntament de Girona tampoc no tenia cap local de les proporcions suficients per encabir aquell voluminós fons documental. Finalment, la solució va ser proporcionada per la Diputació, tot i no estar-hi legalment obligada, però s'hi considerarà, per donar sortida al problema i pel que podia representar la utilització d'aquell riquíssim fons documental per part dels investigadors de la nostra història. A l'antic hospital de Santa Caterina existia una espaiosa nau que, des de la seva cons-

trucció, mai no havia estat ocupada. Resultà generosament suficient per acollir aquells protocols. Però estava situada en la part més elevada de l'edifici, a la qual no arribava l'ascensor, i l'accés era molt complicat. La solució no era òptima, però, de moment, salvava la situació. En aquell local provisional no hi havia cap tipus de mobiliari ni existia cap consignació per comprar-ne. S'haurien d'utilitzar les mateixes prestatgeries que ocupava la documentació a la casa Falló. Eren de fusta i de ben modesta qualitat. Això complicaria l'operació del trasllat. El bisbe es mostrà molt satisfet quan se li comunicà que s'alliberaria aquella part del seu palau.

El personal de l'Arxiu es limitava a dos funcionaris, que alhora es responsabilitzaven també de la Biblioteca Pública. I la feina del trasllat era feixu-

El personal de l'Arxiu es limitava a dos funcionaris, que alhora es responsabilitzaven també de la Biblioteca Pública

ga i bastant delicada. Requeria buscar col·laboracions. La Diputació hi destinà la seva brigada d'obres. Però si bé aquesta seria molt vàlida per traslladar les caixes al camió i per pujar-les al nou local, calia efectuar el previ treball d'omplir les caixes, i fer-ho amb cura i amb ordre. I després anar col·locant els volums en el nou local. Per a aquesta feina es trobà la col·laboració d'un grup d'estudiants de magisteri. Aquest fet, però, condicionava que l'operació s'hagués de realitzar en època de vacances. I en conseqüència es fixà per als dies laborables durant les festes nadalenques. Aquells xicots s'hi comprometeren amb entusiasme i també amb la promesa de ser retribuïts però sense, de moment, poder concretar l'import de la retribució, que aniria a càrrec de la Diputació.

La important aportació de la Diputació es degué a la influent acció del diputat provincial Cosme Casas, el qual també fou l'ànima de la creació de la *Revista de Girona*, la qual dirigí en els primers números.

Per poder fer el trasllat ordenadament s'encarregà la construcció d'unes senzilles caixes de fusta d'altura i amplada proporcionada a la mida

ARCHIVO HISTÓRICO PROVINCIAL - GIRONA

dels volums que s'hi havia d'introduir. La llargada —de 75 centímetres— permetia el seu relativament fàcil maneig. Tot prèviament convingut, el dia 27 de desembre de l'any 1955 començà l'operació de trasllat. A les nou del matí, en arribar el personal al palau, el secretari del bisbe no pogué dissimular la seva sorpresa. Confessà que en anunciar el trasllat per a aquella data havia temut que es tractava d'una innocentada. Però immediatament es convencé que la cosa anava seriosament. I era tanta la seva satisfacció que fins i tot ajudà materialment als treballs d'alliberament de la casa Falló. Es col·locà el camió davant la porta que dona al carrer Rocabertí, per la qual anaren sortint les caixes plenes de documentació. A mesura que les prestatgeries anaven buidant-se, el fuster les desmuntava i el fustam resultant s'anava carregant en el darrer camió, que sortia al final del matí.

Arribat el camió al pati de l'Hospital, que està encarat a la Gran Via, operaris de la brigada anaven pujant les peces de les prestatgeries i les caixes que contenien la documentació a la sala destinada a dipòsit de l'arxiu. Aquesta

>> Tram-passadís de la sala Mirambell de compactes amb les capses de l'època del trasllat que comenta l'article.

feina es feia encara pel mètode tradicional de la corriola accionada a mà.

A primera hora de la tarda el fuster muntava les prestatgeries, i a continuació s'hi anaven col·locant els protocols. L'operació durà cinc dies d'intensa activitat, durant els quals el camió realitzà tretze viatges. Cada viatge podia transportar una tona de documentació.

Aquella instal·lació provisional durà fins l'any 1963, en què el fons documental es pogué situar en el nou arxiu, recentment construït en la Casa de Cultura, ja amb prestatgeries metàl·

Aquella instal·lació provisional durà fins l'any 1963, en què el fons documental es pogué situar en el nou arxiu construït en la Casa de Cultura

liques, i amb millors garanties per a la seva bona conservació. Finalment, l'any 1985, tot l'arxiu històric passà a ocupar l'antic convent de Sant Josep, instal·lació que en aquell moment es considerava definitiva. Però ara ja hi ha un altre projecte d'un nou edifici en els paratges de Sant Ponç. Sembla que el projecte no podrà ser realitzat fins que es resolgui la crisi econòmica que ens està afectant.

Quan els protocols quedaren instal·lats en l'esmentada nau de l'Hospital, es treballà intensament en la seva ordenació i classificació, i, amb certes incomoditats, alguns investigadors ja els pogueren consultar. Quan el fons documental se situà a la Casa de Cultura s'incrementaren els treballs de catalogació i augmentà considerablement l'assistència d'investigadors. I després del trasllat a l'edifici recuperat de Sant Josep i amb els nous mètodes de treball i la conversió de Girona en ciutat universitària, aquell fons documental ha estat més i més consultat, i ha servit per a l'elaboració de tesis doctorals.

Enric Mirambell i Belloc és el cronista Oficial de la Ciutat de Girona.